

AVRUPA'DA YÜKSELEN MİLLİYETÇİLİK VE AYAKTA KALMAYA ÇALIŞAN SOSYAL DEMOKRATLAR

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Analiz No : 2017 / 6

02.02.2017

Avrupada yabancı düşmanlığının ve Müslüman karşıtlığının artmasının sebepleri tartışılırken, Avrupa son yıllarda milliyetçilik söylemleriyle ortaya çıkan grupların ve sol partilerin mücadele verdiği bir kıta görünümü çizmektedir. Bu mücadelede merkez sol partiler zaman içinde sağ partilerin gerisinde kalmaya başlamıştır. Öyle ki, Avrupanın merkez sol partileri ayakta kalma mücadelesi verirken, aşırı sağ partiler yükseliş göstermektedir. Son günlerde Fransada Nisan 2017de yapılacak cumhurbaşkanlığı seçim için adaylar sahneye çıkmaya başlamıştır. Sağ ve aşırı sağ partilerin güçlü bir imaj çizdiği Fransadaki Cumhurbaşkanlığı yarışının yanı sıra, Avrupada da sağ partilerin ortak hareket etme kararına ilişkin düzenlenen kongrenin Avrupanın temellerini sarsabilecek bir oluşum olduğu görüşü yaygındır[1].

Sosyal demokrat partilerin aldığı oy oranlarının tablosunu gözlemlediğimizde, yalnızca 2016da sosyal demokratlar 18 kritik milli seçimin 12sini kaybetmiştir[2]. İtalya ve İngiltere seçimlerde kaybeden sosyal demokrat partileri kritik referandumlarda desteklemiştir. Fransa, Almanya, İtalya ve Hollandadaki seçmenlerin 2017deki davranışlarından sonra merkez sol için gelecek pek de parlak değildir.

Sosyal demokratların oy kaybetmesinin ve popülaritesinin azalmasının pek çok sebebi bulunmaktadır. Geleneksel işçi sınıfının çözülmesi bu sebeplerden biridir. Ancak, ortak başka bir sebep, Avrupalı işçi kesiminin işçi partilerine sırtlarını dönmesidir. Kıta Avrupasının geniş bir bölümünde mavi yakalı seçmenler sandıkta ya çekimser oy kullanmakta ya da popülist söylemleri desteklemektedir.

Avusturyada Aralık 2016da yeniden yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde işçi kesiminin yüzde 85i oylarını sağcı popülist Norbert Hofere oy verirken, Almanyada işçi kesiminin yüzde 60ı ve işsizler, sağcı ve popülist söylemlerde bulunan Almanya için Alternatif (*Alternative für Deutschland, AfD*) partisine oy vermiştir. Benzer bir durumu Fransa için söylemek mümkündür. 2015teki bölgesel seçimlerde işçi kesiminin yalnızca yüzde 20si

Sosyalist Partiye (*Parti socialiste, PS*) oy vermiştir. Buna karşılık, Marine Le Penin lideri olduğu Ulusal Cephe (*Front National, FN*) işçi kesiminin oylarının yüzde 45ini kazanmayı başarmıştır. 1970lerde oy oranı yüzde 70 olan Sosyalist Parti cazibesini kaybetmektedir.

Özellikle işçi kesimindeki oy kaymalarının sebeplerinden biri merkez sol partilerin işçi kesimine hitap eden söylemleri terk etmeleri ve diğeri ise ideolojik söylemlerinin yön değiştirmesidir. İngiltere eski Başbakanı ve İşçi Partisi Genel Başkanı Tony Blair ve Almanya Şansölyesi ve Sosyal Demokrat Parti Başkanı Gerhard Schröderin piyasa yanlı ekonomik reformları, özelleştirme ve ekonomide liberalleşme ile partilerini yeniden yapılandırmıştır. Bu yeniden düzenlemenin sonucu olarak bu durum, mavi yakalıların siyasi parti tercihlerini sorgulamalarına ve sol partilerin işçi kesimin oylarını kaybetmesine yol açmıştır. Oy kaybı siyasi partiler için sosyo-ekonomik meselelerde eskiye dönüş anlamına gelmektedir. Avrupa Parlamentosunun ikinci büyük partisi olan Avrupa Sosyalist Partisi lideri eski Bulgaristan Sosyalist Partisi Genel Başkanı Sergei Stanishev, *Politico*da yazdığı bir yazıda dünyanın nasıl değişmeye başladığını, Donald Trumpın seçilmesinin, Brexitin, finansal krizlerin, kemer sıkma politikalarının, mültecilerin karşı karşıya kaldığı insanlık dışı durumların, yükselen aşırı sağ partilerin ve terör tehdidinin yarattığı zorlu ortamın sosyalist partiler için tam bir hayatta kalma mücadelesi olduğunu anlatmaktadır. Bunun için, Stanishev, sosyal demokrat partilerin bu mücadeleyi kazanmak için sosyal haklar, dayanışma ve eşitliğe eskisi gibi önem vermeleri gerektiğini vurgulamıştır[3]. Avrupa siyasetinin bıçak sırtı bir dönemden geçtiğini vurgulayan Stanishev, Eurostat verilerinin dört Avrupalıdan birinin yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında olduğunu ortaya koyduğunu belirtmiştir. OECD de Avrupadaki gelir eşitsizliğinin Avrupa Birliği ülkelerindeki eşitsizliğin üçte ikisinden fazla arttığını ortaya koyan veriler sunmaktadır. Stanisheve göre bu tablonun iyiye gitmesi ancak sosyalist ve demokrat partilerin yeniden yapılanması ile mümkün olabilecektir. Eşitsizlik ve ekonomik büyümenin Avrupada etnik milliyetçiliğe neden olduğunu ifade edenler de sayıca az değildir. Yale Üniversitesi Ekonomi Bölümü Profesörü Robert J. Shillere göre artış gösteren ve gelecekte de artması beklenen eşitsizlik endişesi etnik milliyetçiliğin artmasına sebeptir[4]. Bu durumun benzer sonuçları olduğu Harvard Üniversitesinden Benjamin M. Friedmanın Ekonomik Büyümenin Ahlaki Sonuçları *The Moral Consequences of Economic Growth* kitabında örneklerle verilmektedir. Bu örneklerden biri, 1929daki Büyük Buhran sonrasında Avrupada ortaya çıkan etnik, ırksal ve dinsel çatışmalar, İkinci Dünya Savaşını hazırlayan sebepler arasında sayılmaktadır. Bu örnek, bugün Avrupanın bugün benzer sorunlarla mücadele ettiğini göstermek için kullanılmıştır.

Stanishevin önerdiği yeni sosyal demokrat parti anlayışına en yakın örnek Avusturyadır. Avusturya, Avrupada güç kaybına uğrayan sosyal demokratlar arasında bir istisnadır. Öyle ki Avusturya Sosyaldemokrat Partisi (*Sozialdemokratische Partei Österreichs, SPÖ*) seçimlerde en yüksek oyu alan parti olmuştur. SPÖnin lideri Christian Kern, aynı zamanda Avusturya Federal Demiryollarının yöneticisidir. Yeni Anlaşma, artan kamusal yatırım, daha yüksek asgari gelir söylemleri ile yeni bir sosyal demokrat portresi çizmektedir.

Avrupada merkez sol oylarının sağ partilere kaymasının önüne geçmek için Avrupanın başka ülkelere bakması ve örnekleri değerlendirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, *Foreign Affairs* yazarı Michael Bröning İsraili örnek göstermiştir. İsrail siyasetinde de

Avrupadaki durumla benzerlikler olduğunu gözlemlemiştir. İsrail örneğinde, 2001den sonra güç kaybeden sol partilerin düştüğü yanılgılar, parti liderlerinin iktidar hırsına kapılmalarına yol açmaktadır. Bu durum partilerin rakip partiler gibi hareket etmeleri ile sonuçlanır. Bu bilinçli yapılmış bir harekettir. Amaç rakip partinin seçmenlerini etkileyip oy potansiyelini artırmaktır. Ancak bu durum partinin kendi seçmenlerinden uzaklaşmasına ve hedef kitlesinin kendisine oy vermemeyi seçmesi ile sonuçlanır. Avrupadaki sol partiler de bu davranışları dolayısıyla sosyalist seçmeni kaybetmiştir, çünkü sosyalist seçmen gözünde inandırıcılığını yitirmiştir. Bu durum, politik-ekonomide fırsatçı parti modellerinin yan etkisi olarak değerlendirilmektedir. Sorun, sosyalist parti ile seçmen arasında boşluk oluşmasına neden olur.

Avrupa örneğinde göç, terör, güvenlik ve kimlik sorunu ekonomik sorunlarla birlikte Avrupanın geniş bir kısmında sorun haline gelmiştir. Bu sorunlar Avrupadaki seçmenler için kaygı vericidir. Sol partilerin, geleneksel merkez sol fikrinden ayrılması ve dar seçim kampanyaları izlemeleri başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Hâlbuki daha geniş bir kitlenin sorunlarına odaklanmaları uzun vadede uluslararası dayanışma ve işbirliğinin önünü açabilecektir. Bugün alışılmış siyasi çizgilerinden kaymış sol partilerin söylemleri aynı zamanda savundukları ırkçılık karşıtı ve göç yanlısı değerlerle tutarsızlık göstermektedir.

Fransada Nisan 2017de yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimleri için adaylar aşırı sağ, merkez sağ ve sosyalist parti söylemleriyle seçmenin oyunu kazanmayı amaçlamaktadır. Avrupada sosyalist partilerin söylem değişikliğinin oy kaybına neden olduğu söylense de, Fransada düzenlenen anketlerin sonucunda Benoit Hamonun tasarruf tedbirlerini gevşeteceği vaadinde bulunması, vergileri artırmak istememesi ve iktisatçıların önerilerine kulak vereceğini ifade etmesi Hamonu rakibine göre daha inandırıcı kılmaktadır[5].

Avrupada oy kaybına uğrayan sol partilerin işçi kesimde oy kaybı yaşaması ve bu oyların merkez sağ ve aşırı sağ partilere kayması Avrupada endişe verici durumlar doğurmaktadır. Sadece Avrupalılar için değil, Avrupada yaşayan Müslümanlar, Türkler, Avrupalı olmayanlar ve Suriyeli mülteciler sağ partilerin güç kazanmasından sonra kendilerini tehdit altında hissetmektedir. Son yıllarda yabancılara yönelik artan şiddet olayları etnik milliyetçiliği savunan siyasi partilerin güç kazanmasıyla, ABDde yabancı ve Müslüman karşıtlığı içeren söylemlerde bulunan Trumpın seçilmesiyle ve terörizmin Avrupanın huzuruna yönelik tehdit oluşturmasıyla Avrupadaki halklar için yeni ve mücadele dolu bir döneme girilmiştir. 2017de Fransa, Almanya ve diğer başka Avrupa ülkelerinde hem başkanlık hem de parlamento seçimleri düzenlenecektir. Bu seçimlerin sonucunda Avrupanın içinde bulunacağı durum netlik kazanacaktır.

Fotoğraf: https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/6d/d8/f2/6dd8f2cf422da53481fac4958ca739c9.jpg

[1] Avrupada Aşırı Sağcı Cephe Mi Kuruluyor? 23 Ocak 2017, Deutsche Welle.

[2] Bröning, Michael. What Europe's Social Democrats Can Learn From Israel [Erişim tarihi: 26 Ocak 2017.] https://www.foreignaffairs.com/articles/europe/2017-01-26/center-left-behind?cid=soc-tw-rdr

[3] Stanishev, Sergei. In the Red Corner and Ready to Fight [Erişim tarihi: 20 Ocak 2017] http://www.politico.eu/sponsored-content/in-the-red-corner-and-ready-to-fight/

[4] Shiller, Robert J. Whats Behind a Rise in Ethnic Nationalism? Maybe Economy [Erişim tarihi: 16 Ekim 2017] https://www.nytimes.com/2016/10/16/upshot/whats-behind-a-rise-in-ethnic-nationalism-maybe-the-economy.html?_r=0

[5] Avrupada Aşırı Sağcı Cephe Mi Kuruluyor? 23 Ocak 2017, Deutsche Welle. [Erişim Tarihi: 23 Ocak 2017] http://www.dw.com/tr/avrupada-a%C5%9F%C4%B1r%C4%B1-sa%C4%9Fc%C4%B1-cephe-mi-kuruluyor/a-37235232

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "AVRUPA'DA YÜKSELEN MİLLİYETÇİLİK VE AYAKTA KALMAYA ÇALIŞAN SOSYAL DEMOKRATLAR ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2017 / 6. Şubat 02. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Analiz/AVRUPA-DA-YUKSELEN-MILLIYETCILIK-VE-AYAKTA-KALMAYA-CALISAN-SOSYAL-DEMOKRATLAR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır